

PO aan asielzoekers en nieuwkomers

'De praktijk is nooit wat je verwacht had'

Primair onderwijs geven aan nieuwkomers en asielzoekers; het is actueel, maar vooral belangrijk en dankbaar werk. Villa Kakelbont in Den Helder doet het al ruim 20 jaar, basisschool de Peppel in Middenmeer pas sinds afgelopen januari. Maar beiden voelen zich pioniers; het blijft gaandeweg ontdekken en hulp en ondersteuning is altijd welkom.

Dat er verschillende manieren zijn om het onderwijs aan nieuwkomers en asielzoekers te organiseren, blijkt al uit de slechts twee voorbeelden van Villa Kakelbont en de Peppel. Basisschool Villa Kakelbont, onderdeel van de Meerwerf, staat op het asielzoekerscentrum Den Helder. Zolang kinderen op het AZC verblijven en de Nederlandse taal onvoldoende beheersen,

volgen ze onderwijs op Villa Kakelbont. De school heeft voor nieuwkomers speciale Centrale Opvang Klassen (COK's). Daar krijgen kinderen van basisscholen uit de hele regio 40 weken lang les in de Nederlandse taal. Na die 40 weken gaan ze terug naar de 'moederschool'. Op de Peppel worden ook nieuwkomers opgevangen. Na 30 weken stromen zij langzaam, voor 1 dag in de week, terug naar de school waarop ze zijn ingeschreven. Per leerling wordt dan gekeken of het nodig is dat hij of zij langer op de Peppel blijft of klaar is om door te stromen.

Flexibiliteit

De organisatie van het onderwijs heeft grote invloed op de inhoud ervan. Debby Avis van Villa Kakelbont: 'In de COK groepen kunnen we redelijk planmatig te werk gaan. We weten wanneer de kinderen komen, kunnen een planning voor 40 weken maken en weten precies waar en wanneer een kind weer uitstroomt. In de groepen met



Basisschool VillaKakelbont, directeur Debby Avis (rechts) en projectleider Jacqueline Moek

AZC leerlingen, op het AZC, ligt dat anders. Kinderen komen bij ons wanneer ze op het AZC geplaatst worden en vertrekken weer wanneer ze er weg moeten. Dat betekent dat sommige kinderen een jaar bij ons zijn, anderen maar een paar weken. En in die tijd willen we ze zo goed mogelijk klaarstomen voor het reguliere onderwijs én het leven in de Nederlandse samenleving. Dat vraagt een enorme flexibiliteit van onze leerkrachten. Boven-

dien moeten zij in hele korte tijd het niveau van een kind kunnen inschatten. Werken met groepsplannen en jaar-doelstellingen is onmogelijk. Zelfs klassikale instructie is vaak lastig omdat kinderen zo verschillend instromen. Wij maken per kind een ontwikkelingsperspectief, maar weten nooit hoeveel tijd we daarvoor hebben want een kind kan zomaar weer overgeplaatst worden.'

Ook de Peppel trekt 40 weken uit voor het in de basis aanleren van de Nederlandse taal. Directeur Peter Smit vertelt: 'In die tijd moeten we de kinderen in principe klaarstomen voor het reguliere basisonderwijs. Na verloop van tijd kijken we hoe ver een kind is, op welk niveau het zit, of het al kan doorstromen en waar naar toe.'

Ontwikkeling

Smit geeft toe dat de ontwikkeling van het onderwijs hand in hand gaat met de praktijk. 'Begin november werd bekend dat we na de Kerst 6 of 7 kinderen zouden krijgen. We namen twee leerkrachten aan die ervaring hebben met NT2 aan volwassenen. Zij zijn enorm enthousiast, maar NT2 aan kinderen is net weer anders. De niveaueverschillen zijn bovendien ook in onze kleine groep al enorm.' Gelukkig biedt de methode

veel houvast, vertelt Smit. Bovendien konden de twee leerkrachten meekijken op Villa Kakelbont en de Jules Verne school in Hoorn. Leerkracht Isabel van 't Spijker vertelt dat ze vooral onder de indruk was van de zelfstandigheid van de kinderen daar. 'En ik vond het leuk om te zien hoe ze bijvoorbeeld het verschil tussen 'het' en 'de' visueel maakten met een handgebaar en stickers. Over een paar maanden gaan we weer op praktijkbezoek. Dan willen we kijken hoe het op andere scholen gaat met toetsen en registreren. Het is heel dankbaar werk, maar we zijn toch min of meer in het diepe gestapt. Het is fijn om op deze manier extra kennis op te doen.'

Valkuil

Over één ding zijn Smit en Avis het eens: het enthousiasme, de vrolijkheid en de dankbaarheid van de kinderen overrompelt ze telkens weer. 'De kinderen zijn heel blij dat ze naar school kunnen en werken ontzettend hard', vertelt Smit. Ook Avis ziet dat iedere dag weer. 'Maar,' waarschuwt zij, 'dat is ook meteen een valkuil waar we voor moeten oppassen. Hoe vrolijk ze ook zijn, deze kinderen hebben vaak een heel verhaal. Je weet soms



Basisschool de Peppel, Petra Renkema en leerlingen

'Dat betekent dat sommige kinderen een jaar bij ons zijn, anderen maar een paar weken'

niet wat er achter een glimlach schuilgaat. Wij werken daarom ook aan sociaal emotionele ontwikkeling. We hebben daarnaast ondersteuning aangevraagd bij het samenwerkingsverband. De expertise op cognitief niveau hebben we in huis en

we werken al aan expressie, maar vragen ons de laatste tijd af of dat voldoende is. We hebben op het moment veel leerlingen uit Syrië en veel van hen zijn getraumatiseerd door wat ze hebben meegemaakt. We willen daar goed mee om gaan.'

Smit beaamt dat hulp van buiten onmisbaar is. 'Onze NT2 klas valt onder Surplus, is ontstaan als initiatief van het samenwerkingsverband en uitgewerkt door de Titus Brandsma school, de Wegwijzer en de Peppel. Overall is kennis aanwezig

en alles is goed voorbereid neergezet. Toch is de praktijk altijd weer anders dan je verwacht had, zeker bij de opvang van asielzoekers en nieuwkomers. Er komt zoveel bij kijken. Wellicht starten er in de toekomst nog andere scholen met onderwijs aan

nieuwkomers. Onze deuren staan dan altijd open. We delen onze praktijkervaring graag, anders blijft iedereen pionieren.'

Hoogbegaafdheid: een uitdaging voor het VO

Hoogbegaafde kinderen verdienen aandacht. Vooral de bovenste laag van de getalenteerde kinderen die veel in hun mars hebben, maar niet altijd weten hoe ze dat er zelf uit kunnen krijgen. Om die in het voortgezet onderwijs tot hun recht te laten komen, richtte het samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO een werkgroep op onder de noemer 'Passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen'.

Tijdens de PO/VO dag in oktober kreeg de doorgaande lijn Hoogbegaafdheid al speciale aandacht in workshops. Deze groep leerlingen wordt niet vergeten in het VO, maar het VO blijkt wel structurele lijnen te missen om hoogbegaafde en getalenteerde kinderen te bieden wat ze nodig hebben. De werkgroep heeft als taak om daar beweging in te brengen.

Extra uitdaging

Voorzitter van de werkgroep is Johan de Voogd, directeur van het samenwerkingsverband VO. 'Met deze werkgroep willen we in beeld brengen wat er voor deze doelgroep al op het VO gebeurt en wat er nog nodig is. Het primair onderwijs focust al lange tijd op handelingsgericht werken en gedifferentieerd leren. Voor het primair onderwijs is in onze regio bijvoorbeeld de Eureka klas opgericht, waar hoogbegaafde kinderen extra uitdaging krijgen. Een dergelijk bovenscholingsinitiatief zal er voor het VO niet komen, maar het is wel belangrijk deze kinderen de nodige aandacht te geven.' Dat een kind slim is, wil niet

zeggen dat school van een leien dakje gaat. 'De valkuil voor hoogbegaafde kinderen is dat school te gemakkelijk af gaat. Ze leren niet te leren, gaan onderpresteren en verliezen hun motivatie. Op het primair onderwijs is veel aandacht voor de specifieke behoeften van een kind, maar wanneer een hoogbegaafd kind vervolgens in het VO 'gewoon' in de vwo-klas komt, valt die specifieke aandacht soms weg. Het punt is dat ze niet alleen op cognitief niveau extra aandacht nodig hebben, maar vaak ook op sociaal emotioneel niveau. Wat betreft dat laatste moet het VO nog stappen maken.'

Meer structuur

Volgens De Voogd is het niet zo dat het VO geen oog heeft voor getalenteerde kinderen. Ook op het VO is er verbreding en verdiepingstof en worden er projecten opgezet voor de beste 20%. 'Maar ik merk dat het vaak projectmatig is en afhankelijk van één of meer enthousiastelingen op de school. Er is geen structurele onderbouwing, geen vaste doorlopende lijn en vaak ontbreekt het mandaat om door te ontwikkelen.'



De werkgroep wil er voor gaan zorgen dat de structurele aandacht die er in het PO is voor hoogbegaafde en getalenteerde kinderen doorloopt in het VO. 'Dat past binnen het beleid van ons samenwerkingsverband, zoals dat is beschreven in ons ondersteuningsplan', aldus de Voogd. 'Tijdens de PO/VO dag bleek in ieder geval dat het VO er absoluut voor open staat. Wat het nodig heeft, zijn de tools om het vorm te geven.'

Inbreng expertise

Een eerste opdracht voor de werkgroep is te onderscheiden wat de scholen zelf kunnen doen en wat het samenwerkingsverband kan oppakken. 'Het samenwerkingsverband kan vooral haar expertise inbrengen', vertelt De Voogd. 'Op de ondersteuningspunten zijn onze experts aanwezig die ondersteunen bij het vormgeven van passend onderwijs. Zij begeleiden leerlingen en

adviseren docenten. Deze groep medewerkers krijgt in 2016 extra scholing over het onderwerp Hoogbegaafdheid. Dat moet een olievlekwerking krijgen. Wat scholen zelf kunnen doen is in elk geval zorgen voor een goede, warme overdracht. Ook stimuleren wij het onderling uitwisselen van ervaringen. Verder kan het samenwerkingsverband tips geven over scholingsmogelijkheden voor mentoren en docenten.'

Passend onderwijs

Samengevat zijn de meest urgente taken van de werkgroep:

- kijken wat er al gebeurt en zorgen dat het goede blijft en versterkt wordt;
- de verbinding leggen tussen PO en VO;
- het beschrijven van de ondersteuningsbehoeften van de doelgroep;
- het op de kaart houden van het thema binnen het VO.



Johan de Voogd